

Lausunto: Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2026:sta ja siihen linkitettävistä lakisäateisistä alueellisista hyvinvointisuunnitelmista

Yleisesti

Suunnitelmien yhteiset väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävät painopisteet ja tavoitteet ovat hyviä. Suunnitelmien perusteella on havaittavissa, että tekijät ovat oman alansa vahvoja substanssiosaajia ja pyrkivät edistämään koko Pirkanmaan hyvinvointialueen asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Nykyiset ehdotukset talouden tasapainottamiseksi kuitenkin herättävät kysymyksen, miten tavoitteet voidaan saavuttaa. Esimerkiksi suunnitelmat terveyskeskusten lakkauttamisesta eivät ole linjassa painopisteiden ja tavoitteiden kanssa. Lisäksi painopisteitä ja toimenpide-ehdotuksia on paljon, ja niiden toteuttaminen ei kaikkien kuntien resursseilla ole realistisia.

Pidämme merkityksellisenä sitä, että suunnitelmat tehdään näyttöön ja kansallisiin suosituksiin perustuen. Suunnitelmat tulee pilotoida ja niihin tulee varata riittävästi aikaa, jotta vaikuttavuus voidaan todeta. Resursseja tulee antaa riittävästi uusien menetelmien ja toimenpiteiden jalkauttamiseen ja näistä tulee olla suunnitelma, miten jalkauttamisen jälkeen menetelmä saadaan juurrutettua osaksi pysyvää käytäntöä.

Ehdotukset kunnan toimenpiteiksi vaativat monessa kohdassa merkittäviä resursseja, joita pienessä kunnassa ei ole. Esimerkiksi liikuntaneuvojan palvelut on nimetty monessa kohtaa, mutta liikuntaneuvoja toimii monessa kunnassa hankerahalla, jonka vuoksi ei voida taata palvelun saatavuutta, jos liikuntaneuvojaa ei voida vakinaistaa tai jos uutta hankerahaa ei saada. Suunnitelmassa on tärkeää huomioida, että kuntien ja kaupunkien lähtökohdat ovat huomattavasti eri tasoilla. Lakisäateiset tehtävät ovat kaikille samat, mutta pienissä kunnissa resursseja on käytettävissä huomattavasti vähemmän. Kuntien vastuulle jäävä jalkauttaminen ei ole realistista nykyisten ehdotusten mukaan. Lisäksi palvelupolkujen kuvaukset tulisi tehdä näkyviksi ammattilaisille ja asukkaille ja niiden tulee olla riittävät selkeät ja ymmärrettävät. Kuvausten laatiminen tulee tehdä kuntien ja järjestöjen kanssa yhteistyössä. Vastuut ja tehtävät on hyvä määrittää eri tahojen välillä, jotta vähäiset resurssit saadaan optimoidusti käyttöön eikä päällekkäistä työtä tehdä.

Suunnitelmat pitävät sisällään paljon kyselyiden tekoa. Kyselyissä pidämme tärkeänä, että ne ovat objektiivisia ja että ne eivät ole johdattelevia. Kyselyt ovat tärkeitä, mutta jos jokaisessa suunnitelmasta tehdään useampi erillinen kysely, voi vastausprosentti jäädä pieneksi ja kiireessä annetut vastaukset saattavat antaa vinoutuneen tuloksen. Kyselyt olisivat kannattavinta järjestää kootusti niin, että yksi kysely pitäisi sisällään keskeiset teemat jokaisesta suunnitelmasta.

Ennaltaehkäisevään työhön tulee panostaa erityisesti nyt kun hallitus aikoo leikata järjestöjen avustuksia, joka tarkoittaa, että kolmannen sektorin tarjoamat matalan kynnyksen palvelut tulevat vähenemään. On myös muistettava, että järjestöt ja vapaaehtoiset toimivat Pirhan ja kunnan tarjoamien palveluiden tukena, mutta ne korvata palveluita. Järjestöjä tulee tukea riittävästi, jotta heillä on myös jatkossa resursseja tuottaa toimintaa kuntalaisten terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lausunto painopisteisiin, tavoitteisiin ja toimenpide-ehdotuksiin

Painopiste 1: Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

1.1 Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävästä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä

Ymmärrettävän ja saavutettavan tiedon välittäminen on tärkeää. Tiedon välittämisessä on kaikki ikäryhmät ja erilaiset taustat. Tiedon välittämisessä tulee huomioida myös se jatkuvuus ja miten uusi tietoa tavoittaa kaikki kuntien asukkaat.

Tietoa tulee jakaa riittävästi myös muiden toimijoiden kesken, kuten kunnat ja kolmas sektori, ja keskustella kuntien kanssa tavasta viestiä asukkaille, jotta se olisi selkeää ja yhdenmukaista.

Toimenpiteet: Pidämme hyvänä itsehoitoa tukevien palvelukanavien lisäämistä. Jo olemassa olevia kanavia tulisi vahvistaa, jottei tule päällekkäisyyksiä ja jotta päivittäminen on kaikissa ajantasaista. Etenkin, ettei ristiriitaista tietoa ole tarjolla. Yksi vastuutaho voisi koordinoida toimintaa. Digiratkaisut saattavat toimia hyvin elintapaohjausta tulevana matalan kynnyksen palveluna. Kuitenkin otettava huomioon myös ne asiakkaat, joita digiratkaisut eivät tavoita.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Pienissä kunnissa on vain vähän resursseja HYTE-työhön. Toimenpide-ehdotus on hyvä, mutta kunnan resurssit eivät välttämättä riitä toimenpiteiden toteuttamiseksi.

1.2 Puutemme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)

Kihniössä palveluita tuottaa Kolmostien terveys. Epäselvää on, miten tavoitteet viedään käytäntöön, kun palveluita tuottaa ulkopuolinen palveluntarjoaja. Esimerkiksi kohdassa ”Puutemme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa.” Suunnitelmassa tulisi tarkentaa, kuinka otetaan huomioon Kolmostien terveyden rooli ja vastuut, ja miten toteutumisen jalkauttamista seurataan. Palvelupolkukuvauksissa tulee ottaa huomioon ostopalveluiden rooli.

Toimenpiteet: Toimenpiteet vaikuttavat riittämättömiltä tavoitteeseen nähden etenkin jalkauttamisen ja resurssien osalta.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Kts. kohta 1.1. Lisäksi epäselväksi jää, miten kunnat osallistuvat palvelupolkujen suunnitteluun ja mitä resursseja se vaatii.

1.3 Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella

Pidämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa tärkeänä ja näemme, että tähän sekä ennaltaehkäisevään työhön tulee laittaa riittävästi resursseja. Yhteistyötä tulee tehdä kolmannen sektorin ja kuntien kanssa, jotta päällekkäiseltä työltä välttyään. Tärkeää on myös, että hyviä käytäntöjä voidaan jakaa.

Toimenpiteet: Toimenpiteet vaikuttavat realistisilta. Pidämme viestintää kuntiin ja kolmannen sektorin toimijoille tärkeänä, jotta palvelutarjotin saadaan otettua käyttöön ja vietyä asukkaiden tietoon. Palvelutarjottimen päivittämiseen ja vastuutahon nimeämiseen tulee kiinnittää huomiota, jotta näyttöön perustuva tieto on aina ajan tasaista.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Kts. kohta 1.1. Kunnan resurssit eivät riitä ehdotettuihin toimenpiteisiin.

Painopiste 2: Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

2.1 Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista ja kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta

Painopiste on hyvä.

Toimenpiteet: Pirha toteuttaa alueellista suunnittelua ja koordinaatiota, mutta vaikuttaa siltä, että toimeenpano jaa yksin kuntien vastuulle.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Pienissä kunnissa on vain vähän resursseja HYTE-työhön. Resurssit ovat kiinni jokaisen kunnan taloudellisesta tilanteesta ja poliittisesta tahtotilasta. Jos rahaa ei ole, ei ehdotettu toimenpide toteudu suunnitelman mukaisesti, vaikka toimenpide-ehdotus on hyvä. Kunnan liikuntaneuvoja työskentelee hankerahalla eikä tietoa jatkorahoituksesta ole. Ilman substanssiosaamista on haastavaa laatia liikuntasuunnitelmaa vain Pirhan tarjoaman suunnittelijan tuella. Toimenpiteet vaativat paljon resurssien käyttöä, jotka ovat jo nyt vähäiset pienissä kunnissa.

2.2 Laadimme alueellisen liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen prosessin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä sekä otamme käyttöön kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen

Painopisteen tavoite on hyvä.

Toimenpiteet: Realistiset.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Toimenpide vaatii merkittäviä resursseja ja hankerahan tai avustusten saamista toteutuakseen. Kunnalla ei ole resursseja kehittää itsenäisesti palvelupolkuja.

2.3 Hyvinvointialueen kaikissa toimipisteissä tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin

Toimenpiteet: Realistiset. Pidämme tärkeänä viestintää hva:n, kunnan ja järjestöjen välillä. On tärkeää, että hva:lla on tiedossa, mitä palveluita kunta ja järjestöt tarjoavat, jotta niihin voidaan ohjata. Ongelmana on, että kunnissa ei välttämättä ole näitä palveluita riittävästi tarjolla.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Painopisteen tavoitteessa on huomioitava, että pienissä kunnista liikuntaneuvoja toimii hankerahalla ja liikuntaneuvojan palveluita ei ole tarjolla, jos kunnan tavoitetila ei tätä tue. Toteutuminen on tällöin epärealistista.

Painopiste 3: Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

3.1 Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielenhyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa

Pidämme tärkeänä, että erilaisia näyttöön perustuvia ja vaikuttavia toimintamalleja otetaan käyttöön tukemaan mielenhyvinvointia. Toimintamallit tulee valita kansallisesti, alueellisesti ja kunnissa esiintyvän tarpeen mukaan. Epäselväksi jää, että miten Terapiat etulinjaan toimintamalli otetaan käyttöön ja miten se jalkautetaan Kolmostien terveyden valikoimaan ja kouluille.

Toimenpiteet: Toimenpiteitä voisi tarkentaa. Esimerkiksi miten kansallisia suosituksia hyödynnetään ja miten niitä käytännössä jalkautetaan. Miten oikea-aikaisuus saadaan toteutettua? Onko huomioitu hoitohenkilökunnan kynnys puheeksi ottamisessa? Onko mietitty palvelupolkuja puheeksi ottamisen tukemiseksi?

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Toimenpiteet ovat realistiset ja toteutettavissa yhteistyössä sivistystoimen kanssa.

3.2 Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta

Pirkanmaan hyvinvointialueen alustavissa suunnitelmissa on ollut tavoitetilana vähentää terveysasemia osasta kunnista. Painopisteenä kuitenkin on matalan kynnyksen palveluiden kehittäminen ja saavutettavuuden lisääminen, joka aiheuttaa ristiriidan. On tärkeää, että mielen hyvinvointia tarjoavia palveluita tarjotaan muutenkin, kuin digitaalisessa ympäristössä. Palveluiden järjestämisessä tulisi toimia laadukkaaseen näyttöön pohjautuen eli meta-analyysiin ja RCT-tutkimuksiin eikä tapaustutkimuksiin tai pieniin kvalitatiivisiin otoksiin lyhyellä seurantajaksolla.

Toimenpiteet: Mielen hyvinvoinnin matalan kynnyksen palveluiden kehittämisen ja saavutettavuuden lisäämisen tulisi pitää sisällään myös muita toimenpiteitä, kuin liikuntaneuvonta ja omaehtoinen liikunta.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Kohtaamo-toiminnan saaminen Kihniöön on hienoa asia. Toiminnan koordinaatio ei voi kuitenkaan olla kunnan vastuulla. Muut ehdotukset vaativat resursseja, joita kunnassa ei tällä hetkellä ole.

3.3 Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihteettömyyttä tukevia valintoja

Painopiste on hyvä ja siihen tulee varata riittävästi resursseja.

Toimenpiteet: Tässä tulisi huomioida myös kansalliset suositukset päihteettömyyttä tukeviin valintoihin.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Ehdotukset realistisia ja hyviä.

Painopiste 4: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

4.1 Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia, eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää

Pidämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämisen painopistettä erittäin merkittävänä. Vaikuttamiskanavia on hyvä saada lisää, jotta kaikki asukkaat, yhdistykset ja yhteisöt tulevat kuulluksi. Osallisuuden lisäämisessä tulee erityisesti huolehtia siitä, miten heikommassa asemassa olevat pääsevät vaikuttamaan. Esimerkiksi ne, joilla ei ole digivälineitä tai omaisia auttamassa ja neuvomassa.

Toimenpiteet: Toimenpiteet ovat hyvät ja realistiset. Riittävät resurssit tulee taata, koska järjestöitä on paljon ja ne tarvitsevat tukea pitääkseen tärkeää toimintaa yllä. Vaikuttamistoimielinten mukaan ottaminen on erittäin hyvä toimenpide-ehdotus.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Mahdollinen toteuttaa nykyisillä resursseilla.

4.2 Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja kehitämme yhdessä osallistumisen kynnyistä madaltavia toimintatapoja

Lähiyhteisön hyvinvoinnin yhteisöllinen kehittäminen kuulostaa hyvältä, mutta huolena on resurssien riittävyys etenkin, kun on suunniteltu terveysasemia vähentämistä. Osallisuuden lisäämisen kyselyitä hyödyntäen tulisi myös olla objektiivista. Alkusyksystä 2023 Pirhan tekemä kysely palveluista oli johdatteleva ja puolueellinen. Pyydämme jatkossa tekemään kyselyt objektiivisesti.

Toimenpiteet: Toimenpide-ehdotuksena on, että hyvinvointialueen palveluista ohjataan asiakkaita järjestötoiminnan pariin. Tässä tulee korostaa, että järjestöt tukevat Pirhan palveluita, mutta eivät korvaa niitä. Pirhalla on edelleen vastuu.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Kirjalliset työt vaativat resursseja. Kuitenkin mahdollinen toteuttaa.

4.3 Teemme yhteistyötä eri järjestöjen kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi

Järjestöjen ottaminen mukaan ja yhteistyön lisääminen on tärkeää. Tässä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että järjestöt tukevat Pirkanmaan lakisääteistä työtä, mutta heille ei tule laittaa vastuuta toimia ainoana konkreettisena paikkana, josta saa apua. Järjestöt tekevät työtä yhteistyössä Pirhan kanssa, ei ainoana toimijana. Hallitusohjelmassa on lisäksi kaavailtu säästäjä järjestöille annettavista avustuksista.

Toimenpiteet: Realistiset.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Realistinen ja mahdollinen toteuttaa.

Painopiste 5: Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

5.1 Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä vahvistamme kiusaamisen aktiivista ehkäisyä

Tavoite kuulostaa hyvältä ja on merkityksellinen asukkaiden hyvinvoinnin kallalta. Tällä voidaan myös saada pieniin kuntiin pitovoimaa. Kiusaamisen ehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen kannalta näemme tärkeäksi, että ehkäisevää työtä tehdään kaikissa ikäryhmissä ja huomioon otetaan erityisesti psyykinen ja digitaalinen kiusaaminen.

Toimenpiteet: Ravitsemusasiantuntijan tuki kunnille on hyvä toimenpide.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Ehdotukset hyviä ja kunnasta löytyy tahtotilaa niiden toteuttamiseksi ja toimeenpantaviksi. Resurssien puutteen vuoksi mahdollista toteuttaa viiveellä, ellei kohdennettuja hankerahoja saada.

5.2 Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita

Pidämme tätä erittäin merkittävänä tavoitteena. Väkivaltariski tulee tunnistaa kaikissa palveluissa ja niihin tulee puuttua matalalla kynnyksellä. Myös tässä toivomme palvelupolkukuvauksia, että miten eri tahoilla voidaan toimia, jotta avun tarjoaminen ja palveluiden piiriin ohjaaminen on kaikilla tiedossa riippumatta siitä, onko töissä Pirhassa, kunnalla vai järjestössä. Konsultaationumero ammattilaiselle on hyvä uudistus.

Toimenpiteet: Toimenpide-ehdotus on jäänyt löyhäksi toteuttamisen kannalta. Tässä voisi olla konkreettisemmin, miten jalkautetaan, koska aihe on erittäin tärkeä.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Toimenpiteet vaativat merkittäviä resursseja, joita kunnassa ei tällä hetkellä ole. Ankkuritoiminnalla ei ole ollut riittävästi resursseja, jolloin kunnan toimilla ei ole vaikutusta tai mahdollisuuksia toiminnan lisäämiseksi.

5.3 Lisäämme yhteistyötä pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen sote-puolen ja kuntien välille, jotta riskien ennakointi ja turvallisuustaso alueella paranee

Yhteistyön lisääminen on toivottavaa. Tällä hetkellä vastinparityö ei ole toteutunut.

Toimenpiteet: Toimenpide on ehdoton turvallisuuden kannalta.

Ehdotus kunnan toimenpiteeksi: Pirhalta ei ole saatu vastinparia ja terveystalouksia tuottaa Kolmostien terveys, josta myöskään ei ole saatu vastinparia. Ankkuritoiminnasta kts. edellä.

Liittyvät suunnitelmat:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Yleisesti

Suunnitelma on hyvä. Painotamme näiden lisäksi, että palveluita tulee saada jatkossa myös läheltä lasten ja nuorten arkiympäristöstä. Aika- ja paikkariippumattomat palvelut voivat toimia kivijalkatoimipisteiden lisänä ja tukena, mutta ne eivät voi korvata palveluita. Pidämme tärkeänä, että lapsille ja nuorille on riittävästi palveluita tarjolla, ja että ne ovat laadukkaita ja perustuvat parhaaseen tutkittuun näyttöön. Uusia toimenpiteitä tulee pilotoida riittävän pitkään ennen niiden laajaa käyttöönottoa. Hoitotakuun toteutuminen on tärkeää, mutta sen toteuttaminen ei saa heikentää muiden palveluiden laatua, kuten hoitoa ja tutkimusta.

Järjestöt tulee ottaa mukaan ja niille tulee antaa tarittava tukea. Tärkeää on myös, että järjestöille ei anneta hoidettavaksi niitä tehtäviä, jotka kuuluvat kunnalle tai hyvinvointialueelle. On myös huomioitava järjestöjen resurssien väheneminen.

Viestinnän selkeyteen ja suunnitelmallisuuteen tulee panostaa, jotta ehdotetut toimenpiteet saadaan alueellisesti käyttöön ja että kunnat ja järjestöt viestivät asukkaille samalla tavalla, ja osaavat ohjata ajantasaisen tiedon pariin. Vastuut ja tehtävät on hyvä määrittää eri tahojen välillä, jotta vähäiset resurssit saadaan optimoidusti käyttöön.

Painopiste 1: Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä ja realistisia. Ainoana haasteena on pienten kuntien resurssien vähäisyys ja sen myötä toiminnan koordinointi, jalkauttaminen ja viestintä voivat jäädä puutteellisiksi. Pienille kunnille tulisi resursoida enemmän tukea Pirhan suunnalta.

Painipiste 2: Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä ja osittain realistisia. Osa toimenpiteistä vaatii kunnalta resursseja, joita ei välttämättä ole saatavilla. Osa toiminnasta on hankerahoitteista, jonka vuoksi esimerkiksi liikuntaneuvojan palvelut eivät välttämättä ole mahdollisia toteuttaa. Tämän vuoksi osa toimenpiteistä voi jäädä puutteellisiksi tai ne tapahtuvat viiveellä.

Pidämme suunnitelmassa kuvattua varhaiskasvatukselle, esiopetukselle ja perusopetukselle annettavaa tukea tärkeänä. Myös kolmannen sektorin toimijoita ja vapaaehtoisia tulee tukea, jotta he pystyvät myös jatkossa tarjoamaan toimintaa lapsille ja nuorille.

Kulttuuritapahtumiin osallistumien tukeminen on myös epävarmaa, koska osassa kunnista on vain vähän erilaisia mahdollisuuksia kulttuurihyvinvoinnille. Tämä on myös riippuvaista hankerahoituksista sekä poliittisesta tahtotilasta.

3 Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Pidämme toimenpidesuunnitelmaa erittäin merkittävän. Kuitenkin etenkin ennalta ehkäisevä työ on kuntien vastuulla ja siihen saatavat resurssit ovat kiinni poliittisista päätöksistä. Kuten aiemmin mainittu, hallitus aikoo leikata järjestöjen avustuksista, joka erityisesti kohdistuu ennalta ehkäisevään työhön. Toimenpiteiden toteuttaminen kunnissa jää jo valmiiksi kuormittuneiden työntekijöiden varaan. Tahtotila toimenpiteiden toimeenpanemiseksi löytyy, mutta tämä vaatii priorisointia ja on jostain muusta pois. Hankeavustuksia voidaan hakea juuri suunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseksi, mutta avustuksia ei välttämättä myönnetä.

Pidämme erityisen hyvänä puuttumismallin kehittämistä kiusaamiseen. Myös muuta ajankohtaiset haasteet, kuten sähkötupakka, vaativat pikaisia toimia asiantuntijoilta alueellisesti ja kansallisesti. Hyvänä pidämme myös ammattilaisten kouluttamista ja Terapiat etulinjaan menetelmien käyttöön ottamista.

Hoitotakuun toteutumiseen liittyvät tavoitteet ovat hyviä. Toteutuminen vaatii myös suunnitelman toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden lisäksi ulkopuolisten tahojen resursseja ja tahtotilaa. Matalan kynnyksen palveluita ja Walk-in-palveluita pidämme erittäin merkityksellisinä lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmien hoidon ja ennaltaehkäisyn kannalta. Yhdenvertaisuus ja tasapuolisuus eri kuntien ja kaupunkien välillä tulee taata. Tällä hetkellä matalan kynnyksen palveluita on tarjolla liian vähän ja niitä on keskitetty.

Päihteettömän elämäntavan lisääminen on keskeinen toimenpide lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta. Tässä on tärkeää seurata päihteiden käytön kehitystä reaaliajassa ja tehdä yhteistyötä THL:n ja muiden verkostojen kanssa. Nopea tiedonvälityksen kanava olisi tarpeen perustaa, jotta kuntien sivistystoimissa tiedetään liikkeellä olevista päihdyttävistä aineista ja jotta niihin osataan varautua. Tällä hetkellä päihteiden käyttö on aina askeleen edellä ammattilaisia. Toivomme myös suunnitelmaa sähkötupakan aiheuttamiin ongelmiin etenkin koulumaailmassa. Pakka-toimintaa ei ole kannattavaa jalkauttaa niihin kuntiin, joissa toimijoita on vähän.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien puheeksi ottamiseksi ja hoitoon ohjauksen avuksi olisi hyvä tehdä palvelupolkukuvaus, jotta kuntien henkilökunta ja kolmas sektori pystyvät toimimaan strukturoidusti, nopeasti ja tehokkaasti. Myös kynnys puheeksi ottamisen kannalta saattaisi madaltua.

4 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Osallisuuden tavoitteet ovat hyvät, mutta niitä on melko paljon. Tavoitteet ovat realistisia, jos Pirha kantaa päävastuun ja toteuttaa suurimman osan toimenpiteistä. Etenkin pienissä kunnissa resurssit eivät välttämättä riitä kaikkien toimenpiteiden toteuttamiseen tai koordinointiin. Pidämme erittäin hyvänä kuntalaisille luotavaa palautekanavaa. Tässä on tärkeää, että palautteisiin myös reagoidaan.

Viestintä kunnille, kuntalaisille ja kolmannelle sektorille on tärkeää tavoitteiden toteutumisen kannalta.

5 Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

Tavoitteet ovat hyvät ja realistiset.

Ehkäisevän työn kehittämisen kohdalla kaipaamme konkreettisia keinoja, miten Pirha varmistaa, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttumiseksi kehitetään nopean puuttumisen toimintatapoja ja joita käsitellään lasten ja nuorten kanssa. Toivomme myös selvennystä, miten Pirha auttaa lisäämään kouluille ja nuorisotiloihin turvallisten aikuisten saatavuutta.

Myös tässä osiossa toivomme selkeää viestimistä ja yhdenmukaisuutta. Lähellä.fi -sivusto esimerkiksi on jäänyt monelle tuntemattomaksi eikä siellä ole ajan tasaista tietoa. Koska ajantasaista tietoa ei ole, ei asukkaat luota sieltä löytyvän tarvitsemaansa tietoa. Ajatuksena sivusto on kutienkin hyvä.

Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma

Yleisesti

Opiskelijamäärä yksistään ei kerro tarvetta. Mitoituksessa on hyvä huomioida alueiden ja koulujen muut erityispiirteet ja tarpeet. Opiskelijamäärä on yksi mittari, mutta sen ei pitäisi olla ainoa. Lisäksi huomioitavaa olisi seurata ja panostaa siihen, miten paljon resursseilla pysytään toteuttamaan yhteisöllistä työtä, joka on lakisääteinen osa opiskeluhoitotyötä.

Oppilashuollon lähipalveluiden tulee tarjota lisäksi psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita, joihin pääsee palveluläheteellä. Palvelulähetteen tulisi voida tehdä terveydenhoitaja, kuraattori tai lääkäri.

Painopiste 1: Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

Laatukäsikirjan kehittäminen on hyvä asia. Laatukäsikirjan toimintojen toteutumista tulee seurata aktiivisesti, jotta epäkohtiin pystytään puuttumaan.

Opiskeluhoito tulee olla myös jatkossa saatavilla koulun yhteydessä. Sähköiset palvelukanavat voivat toimia tukena, mutta ei korvata fyysisiä palveluita.

Ennaltaehkäisevään työhön tulee panostaa erityisesti nyt kun hallitus aikoo leikata järjestöjen avustuksia, joka tarkoittaa, että kolmannen sektorin tarjoamat matalan kynnyksen palvelut tulevat vähenemään.

Painopiste 2: Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Opiskeluhoollosta ohjaaminen liikuntaneuvojan palveluihin on hyvä toimenpide, mutta kunnissa ei välttämättä ole liikuntaneuvojan palveluita saatavilla, mikäli toiminnan rahoittamaa hanketta ei saada tai liikuntaneuvojan vakinaistamiseen ei riitä resursseja.

Koulumatkoihin kannustamiseen liikkumalla tulee ottaa huomioon, että monessa kunnassa suurin osa oppilaista kuuluu koulukuljetuksen piiriin ja liikkuminen maanteillä voi olla vaarallista. Kevyenliikenteen väyliä ei ole.

Painopiste 3: Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Pidämme erittäin hyvänä sitä, että uusia mielenterveyttä tukevia menetelmiä jalkautetaan. Menetelmiä tulee saada pieniin kuntiin tasapuolisesti ja oppilaiden tarpeet huomioiden, ja että palveluita voi saada omassa arkiympäristössä. Palveluita ei tule keskittää isoihin kuntiin ja kaupunkeihin. Omahoito-ohjelmista tulee olla riittävä näkyttö ja vaikuttavuus ennen kuin ne otetaan käyttöön.

Mielen hyvinvoinnin edistämiseksi tulisi miettiä myös muita konkreettisia menetelmiä, koska tilanne on koko ajan menossa huolestuttavampaan suuntaan kouluissa. Resursseja tulee olla riittävästi ja palveluiden määrä tulee suhteuttaa laadulliseen tarpeeseen, ei vain määrään.

Painopiste 4: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä.

Painopiste 5: Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä. Puheeksi ottamisen tueksi tulisi olla palveluketjukuvaus, jotta kynnys puheeksi ottamiseksi ei ole liian suuri ja kaikki oppilaiden parissa toimivat tietävät, miten tilanteessa tulee toimia.

Alueellinen neuvolasuunnitelma

Painopiste 1: Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä.

Painopiste 2: Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Perheliikunnan toteuttamiseen varattavat resurssit kunnissa saattavat olla niukat ja riippuvaisia hankerahoituksesta.

Painopiste 3: Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Omahoito-ohjelmat eivät voi korvata fyysisiä palveluita, mutta voivat toimia muun toiminnan ohessa lisänä. Vertaistuen ja fyysisten kontaktien määrä on merkityksellistä. Huomiota tulee kiinnittää myös yksinäisyyden ja riittämättömyyden kokemusten vähentämiseen lapsiperheissä. Myös muut mielenterveysongelmat, etenkin masennus, tulee tunnistaa riittävän ajoissa, jotta ongelmat eivät pääse pahenemaan. Kunnat ja järjestöt voivat olla mukana luomassa tukiverkkoa ja puheeksi ottoa ja hoitoonohjausta.

Painopiste 4: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä.

Painopiste 5: Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

Omahoito-ohjelmat eivät voi korvata fyysisiä palveluita, mutta voivat toimia muun toiminnan ohessa lisänä. Neljän tuulen malli ja puheeksi otto tulee jalkauttaa myös järjestöjen käyttöön ja heidät tulee lisätä palvelupolkukuvauksiin.

Alueellinen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

Yleisesti

Pirhan selvityksen mukaan iäkkäistä terveyspalveluiden saatavuuden koki hyväksi viimeisimmällä käynnillä vain 53,7 % ja vastaanottoajan riittävän nopeasti terveydenhuollon viimeisimmällä käynnillä oli saanut 53,2 %. Kuitenkin terveysasemia aiotaan karsia entisestään. Suunnitelmassa tulisi ottaa kantaa, miten yhdenvertaiset ja tasapuoliset palvelut taataan jatkossa, kun niihin ei tähänkään mennessä ole pystytty vastaamaan.

Suunnitelman painopisteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä. Epäselväksi jää, millä resursseilla ehdotukset tullaan toimeenpanemaan ja miten suuri vastuu kunnille jää. Pienissä kunnissa resurssit ovat rajalliset, mutta tavoitteita on paljon. Tämä merkitsee sitä, että toimenpide-ehdotukset eivät tällöin ole realistisia.

Pidämme myös tärkeänä, että toimenpiteet pilotoidaan ja että pilotointiin varataan riittävästi aikaa, ettei vaikuttavuudeltaan epäselviä toimenpiteitä lähdetä jalkauttamaan turhaan. Toimenpiteiden tulee olla testattu ja hyväksi todettu, mutta niillä tulee olla lisäksi suunnitelma toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon, miten toimenpiteet implementoidaan niin, että ne vakiintuvat osaksi käytäntöjä ja miten toiminta turvataan, jos kunnat eivät saa kaikkia toiminnan kannalta tärkeitä avustuksia.

Yleisesti toteamme myös, että pidämme lähitoritoimintaa merkityksellisenä. Lähitoritoiminnan tulee pysyä kunnassa eikä sitä voi yhdistää osaksi toisen kunnan toimintaa niin, että asukkaat joutuvat matkustamaan toiseen kuntaan. Lähitoritoimintaa ei myöskään voi korvata digitaalisille ratkaisuille, mutta ne voivat toimia perustoiminnan lisänä ja tukena. Ikätorit ovat hyviä aktiivisille. Entisen muotoinen päivätoiminta taksikuljetuksineen oli hyvä monelle sivummalla asuvalle yksinäiselle.

Pienten reunakuntien tarpeet tulee arvioida erillään isoista kasvukeskuksista, koska väestörakenne sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tarpeet poikkeavat eri kuntien välillä.

Lisäksi näemme tärkeänä, että maaseudulla ja harvaan asutuilla seuduilla kartoitetaan ikääntyvät kotonaan asuvat henkilöt ja heidän palvelutarpeensa. Etsivää työtä tarvitaan ikääntyneiden tavoittamiseksi, koska apua ei välttämättä osata pyytää riittävän ajoissa. Myös riski yksinäisyyden lisääntymisestä on suuri etenkin, jos lähipalveluita karsitaan ja palvelut ovat kaukana. Hyvä tiedottaminen eri palvelupoluista on tärkeää, jotta asukkaat tietävät mihin ottaa yhteyttä missäkin tarpeessaan. Tieto palveluiden ja mahdollisuuksien saannista antaa turvaa niille, jotka huononevat ja ovat yksinäisiä.

Tulevaisuudessa ikääntyneiden peruspalvelut on edelleen pidettävä lähellä heidän asuinpaikkaansa eikä niitä voida korvata digipalveluilla tai liikkuvilla palveluilla.

Painopiste 1: Yksilöllisten valintojen mahdollisuus

1.1 Vahvistetaan ohjausosaamista

Teknologian ja apuvälineiden käyttöön liittyvää neuvontaa ja opastusta aiotaan tehostaa hyödyntäen Kotitorin erityisosaamista. Epäselväksi jää, miten toimintaa aiotaan jalkauttaa. Tällä hetkellä toiminta palvelee jo ennestään aktiivisia ja toimintakykyisiä ikääntyneitä. Suunnitelmassa tulee kuvata, miten tavoitetaan ne ikääntyneet, joilla ei ole teknologisia apuvälineitä ja jotka ovat esimerkiksi kotihoidon piirissä. On myös huomioitava, että kotihoitoa on suunniteltu vähennettävän, joten nyt olisi tunnistettava ne tahot, jotka opastavat nämä henkilöt teknologian pariin. On myös kartoitettava, kuinka monella on digitaaliset välineet käytössä.

1.2 Tunnistetaan hyvinvointiriskit

Tässä tulisi nimetä, miten riskit tunnistetaan niin, että otos on mahdollisimman kattava. Kaikilla ei ole digivälinettä vastata kyselyihin. Ikäihmisten kohdalla on kiinnitettävä erityistä huomiota, etteivät kyselyt ole johdattelevia. Lisäksi läheisiä ja ikääntyneiden parissa työtä tekeviä ammattilaisia tulisi kuulla.

Suunnitelmassa kaipaamme lisäksi tarkennusta, missä tukea tarvitsevia ikääntyneitä ohjataan matalan kynnyksen neuvonnasta tai palvelualueilta eteenpäin. Palvelupolkukuvaukset tulisi saada kaikkien tahojen käyttöön, kptta hoitoon ohjausta myös kunnassa ja järjestöissä voidaan toteuttaa helposti.

1.3 Tarjotaan ennaltaehkäisevää tukea

Pidämme Lähitoria hyvänä asiana. Meille on tärkeää, että Lähitori on asukkaille helposti saavutettavissa. Lähitori antaa hyvät mahdollisuudet uuden oppimiselle. Tulevaisuudessa on tärkeää suunnitella, miten syrjässä asuvat saadaan osallistumaan Lähitoritoimintaan. Lähitoria käsitteenä tulisi jalkauttaa, koska se on edelleen vieras. Digilähitori ei tue ikääntyneiden tarpeita niin, että sitä voisi toteuttaa ainoa lähitorina.

Painopiste 2. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

2.1 Yhdessä kumppanien kanssa järjestetään saavutettavaa ryhmätoimintaa

Pidetään tärkeänä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. On kuitenkin huomioitava, että kolmas sektori ei voi olla ainoa toimija. Ei myöskään riitä, että toimintaa koordinoidaan teoriatasolla Pirhasta käsin. Kolmas sektori toimii lakisääteisen toiminnan lisänä, ei ainoana toimijana. Tulevaisuudessa olisi kannattavaa myös koota kaikki järjestöt yhdessä toteuttamaan toimintaa eikä kaikki erillisinä tahoina.

Toimenpide-ehdotuksena on myös, että tuetaan asiakkaita arkiliikunnassa sekä ohjataan heitä erilaisten kulttuuri-, harrastus- ja toimintaryhmien piiriin. Tässä tulisi kartoittaa, mitkä resurssit kunnilla on tämän toiminnan toteuttamiseen ja saada tukea jatkuvuuden ylläpitämiseen. Jos toiminta on vapaaehtoisten ja hankerahan varassa, ei jatkuvuutta voida taata.

2.2 Luodaan hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjausrakenteet

Pidämme palveluketjukuvausten kehittämistä tärkeänä tämän painopisteen toteutumisen kannalta. Käsitteitä ja rooleja tulee myös selkiyttää.

Painopisteen tavoitteessa on huomioitava, että pienissä kunnista liikuntaneuvoja toimii hankerahalla ja liikuntaneuvojan palveluita ei ole tarjolla, jos kunnan tavoitetila ei tätä tue. Toteutuminen on tällöin epärealistista.

2.3 Toteutetaan kaatumisten ehkäisyn toimenpiteitä

Pidämme ennaltaehkäisevää työtä tärkeänä. Riskinä on, että jos palveluiden piiriin ei pääse riittävän ajoissa tai jos palvelut ovat kaukana ja vaikeasti saavutettavissa, kaatumisten määrä tulee lisääntymään. RAI ei välttämättä ole luotettavin mittari, koska arviointi on yhden hoitajan varassa ja liian pitkä mittari täytetään yleensä kiireessä.

Painopiste 3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

3.1 Luodaan mahdollisuuksia osallisuuteen, taiteen ja muun kulttuurin sekä luonnon kokemiseen

Painopiste on hyvä.

3.2 Monipuolistetaan palvelujen toteutustapoja

Suunnitelmassa nimetään, että palveluita monipuolistetaan kiinteiden toimipisteiden lisäksi myös jalkautuvien toimintamallien avulla sekä digitaalisena palveluna. Pidämme tärkeänä, että kiinteitä toimipisteitä ei vähennetä tai korvata, vaikka palveluita aiotaan monipuolistaa. Jalkautuvia toimintamalleja ja liikkuvia ratkaisuja tulisi kuvata tarkemmin.

Lähitoreilla tapahtuvissa ryhmätoiminnoissa aiotaan hyödyntää lähitapaamisten ohella myös etäpalvelujen ratkaisuja. Kannatamme ajatusta, että ikääntyneiden omaisille ja läheisille järjestään etäpalveluna, koska heille voi olla vaikeaa irtautua lähitapaamisiin.

Matalan kynnyksen palveluita tulisi lisätä.

Konkretia nimenomaan mielen hyvinvointia tukevista palveluista puuttuu.

3.3 Jalkautetaan mielenterveys- ja päihdetiimiä (MiPä) useille Lähitoreille

MiPä-tiimin tulee jalkauttaa kaikille Lähitoreille, ei vain useille.

Ikääntyneiden ja vammaisten palveluissa vahvistetaan oman henkilöstön mielenterveys- ja päihdetyöhön liittyvää osaamista. Pidämme tätä hyvänä asiana, mutta resurssitilanne huomioiden tavoite voi olla epärealistinen.

Painopiste 4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

4.1 Lisätään asiakasosallisuutta

Suunnitelmassa tulee olla konkreettisia keinoja, miten tavoitetaan ne asukkaat, joilla ei ole internettiä ja joilla ei ole omaisia tuomassa tietoa. Etenkin heikommassa asemassa oleviin asukkaisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tällä hetkellä ovat aktiivisia ne, joiden toimintakyky on ennestään hyvä.

4.2 Tuetaan asiakkaita yhteisötoiminnan käynnistämässä

Kolmannelle sektorille ei tule laittaa liikaa vastuuta, sillä he toimivat vapaaehtoisvoimin. Kihniössä on aktiivista toimintaa, mutta tukea ei ole saatu erityisesti Pirhelta. Tuen saamiseen vaikuttaa se, että Kihniössä toimii Kolmostien terveys. Viestinnässä ja vastuiden selkiyttämisessä on parantamisen varaa.

4.3 Viestitään laajasti matalan kynnyksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnoista

Viestintään tulee tehdä suunnitelma. Kolmannelle sektorille ei tule laittaa liikaa vastuuta ainoana toiminnan järjestäjänä. Järjestöille on taattava riittävä tuki Pirhan suunnalta ja neuvoteltava vastuista kunnan kanssa.

Painopiste 5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

5.1 Ollaan mukana lähiympäristöjen kumppaniverkostoissa

Pidämme digilähitoria hyvänä lisänä, mutta se ei voi korvata lähitoria tai aikuisneuvolatoimintaa

5.2 Tehdään väkivallan ehkäisytyötä

Lisää koulutusta tarvitaan kaikille ammattialisille tunnistamiseen puheeksi ottamiseen ja oikean palvelun piiriin ohjauksessa. Pidämme palvelupolkujen kehittämistä toimivana ratkaisuna tukemaan ammattihenkilökuntaa, järjestöjä ja vapaaehtoisia.

5.3 Rakennetaan yhteistä turvallisuuskulttuuria

Järjestöiden tarjoaman avun ja tuen piiriin ohjaamisen lisäksi tarvitaan myös muita toimia ja Pirjan aktiivista osallistumista.

Alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Painopiste 1: Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

Pidämme hyvänä etenkin neljän tuulen mallin jalkauttamista. Jalkauttaminen kuitenkin vaatii valmiin palvelupolkukuvauksen toimiakseen, ja riittävästi resursseja puheeksi oton toteutumiseksi. Nykyisillä resursseilla puheeksi otto saattaa jäädä tekemättä. Puheeksi oton koulutusta tulisi tuoda myös kunnan ja järjestöjen toimintaan.

Terapianavigaattorin lisäksi tulee olla muita keinoja ottaa kontaktia, koska terapianavigaattori on liian raskas monelle psyykkisesti huonossa kunnossa olevalle asukkaalle. Chat-palvelut ovat hyvä lisä, jonka lisäksi tulee olla myös muita matalan kynnyksen palveluita, joihin voi ohjautua suoraan ilman Terapianavigaattorin täyttämistä.

Painopiste 2: Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi ovat jääneet löyhiksi. Näissä olisimme kaivanneet konkretiaa, miten tätä aiotaan edistää ja millä resursseilla. Toimenpiteissä käytettävä termi ”tuki” ei kuvaa sitä, miten konkreettisesti kunta hyötyy alueellisesta suunnitelmasta.

Painopiste 3: Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Toimenpiteet vaativat vielä tarkempia konkreettisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimenpiteet eivät tuo uutta ja vaikuttavaa toimenpidettä tavoitteiden toteutumiseksi.

Painopiste 4: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Kts kohta 3 ja 4.

Painopiste 5: Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä kasvuympäristö

Pidämme tärkeänä, että sähkötupakointiin liittyvistä haitoista viestitään, mutta tarvitsemme uusia interventioita sähkötupakoinnin lisääntyneen käytön ehkäisyyn etenkin nuorilla. Ennaltaehkäisyä tulisi viestinnän lisäksi kehittää alueellisesti sekä yhteistyössä THL:n ja muiden päihdetyön verkostojen kanssa. Pelkkä viestiminen ei ole riittävä toimenpide. On muistettava, että järjestöjen rahoitus heikkenee, joka kohdistuu etupäässä ennalta ehkäisevään työhön, jolloin kunnille ja hyvinvointialueille jää aiempaa suurempi vastuu ennalta ehkäisevän työn jalkauttamisessa ja viestimisessä.

Ammattihenkilöiden tukeminen on tärkeää, mutta myös muita keinoja tarvitaan tunnistamaan väkivaltariskejä ehkäisevän päihdetyön näkökulmastaväkivallan.

Pakka-toiminnassa tulee ottaa huomioon kuntien eri piirteet. Esimerkiksi Kihniössä on vain yksi kauppa ja yksi ravintola, jossa on A-oikeudet. Resurssit tulee suunnata kunnan kannalta keskeisiin toimenpiteisiin.

Lausuntoa ovat olleet tekemässä sivistys- ja hyvinvointilautakunta ja ikääntyneiden suunnitelman osalta Kihniön Vanhus- ja Vammaisneuvosto.

Kihniön nuorisovaltuusto on käsitellyt suunnitelman kokouksessaan 12.10.2023 pykälässä 34.

Nuorisovaltuusto esittää huolen siitä, miten Kihniössä toteutuu jatkossa Pirha:n suunnitelman mukainen toiminta, mikäli terveydenhuoltopalvelut viedään Kihniöltä pois.

Nuorisovaltuusto hyväksyy Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman 2023–2026.